

НИКОЛА П. РАЈИЋ*

Факултет за правне и пословне студије
др Лазар Вркатић
Нови Сад

УДК 497.11:355.01

Прегледни рад
Примљен: 23.03.2020
Одобрен: 18.04.2020
Страна: 319-334

ОДНОС ОДКБ СА РЕПУБЛИКОМ СРБИЈОМ И ДАЉА ПЕРСПЕКТИВА ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Сажетак: Организација договора о колективној безбедности (ОДКБ) представља важну регионалну безбедносну организацију војно-политичког карактера, чије се деловање простире на постсовјетском простору. Као таква, организација тежи сарадњи са другим актерима, који могу бити како друге регионалне безбедносне организације, попут ШОС-а и НАТО-а, тако и са државним актерима, које могу, а и не морају бити чланице саме организације (кроз статус посматрача). У раду се посматра однос који ОДКБ остварује са Републиком Србијом, односно сарадња између организације и наше државе, разматрају се потенцијалне предности и недостатци пуноправног чланства, а поред тога, даје се осврт на даљу перспективу саме организације.

Кључне речи: ОДКБ, регионална безбедност, Република Србија, Евроазија, НАТО, ШОС

Настанак и развој Организације договора о колективној безбедности (ОДКБ) везан је за период после распада Совјетског савеза и питања безбедносног карактера која су настала тим историјским догађајем, с обзиром да је, у том погледу, остала једна велика празнина. Међутим, одмах по распаду СССР-а, већ 25. децембра 1991. године, иницирани су нови војни и политички интегративни процеси на постсовјетском простору који ће се, временом, проширити и на још неке области Азије. Прво је, по одредбама споразума из Вискулија, истог дана формирана Заједница независних држава (ЗНД) као облик политичке интеграције већине бивших совјетских република, пре свега из разлога политичке и економске сарадње. У мају наредне године, тачније „15. маја 1992. године, у Ташкенту (главном граду Узбекистана), Русија, Јерменија, Казахстан, Тацикистан, Киргизија и Узбекистан потписали су Договор о колективној безбедности, који је ступио на снагу 20. априла 1994. (по томе се ОДКБ данас назива и Ташкентски пакт, Ташкентски уговор или Ташкентски савез). Договор су, током 1993. године, потписале и Грузија (9. септембра), Азербејџан (24. септембра) и Белорусија (31. децембар). (Тошић Машевић, 2017, 423).

* nikola.rajic@flv.edu.rs

Делатност овог војног савеза примарно се тичала заштите њених држава чланица од спољних претњи и није предвиђала могућност организовања и извођења мировних операција чак на на постсовјетском простору, пошто су овакве мере у том периоду биле у надлежности ЗНД-а. Убрзо након закључења споразума Азербејџан је повукао свој потпис. Накнадно, су се, током 1999. године, Узбекистан и Грузија такође повукле из војног споразума. Споразум је већ 15. маја 1999. обновљен (пошто је првобитно било предвиђено да траје пет година) на састанку и Кишињеву, у Молдавији, да би 7. октобра 2002. Русија, Белорусија, Казахстан, Киргизија, Молдавија и Јерменија постигли коначни споразум о формирању трајног војног савеза (изузев Молдавије која се повукла из споразума и остала изван чланства у ДКБ-у). Овом приликом донети су Устав и споразум о правном статусу овог војног савеза. Наредне године, тачније 18. септембра 2003 године, Устав и споразум су постали правоснажни..

На Московском самиту СКБ 14. маја 2002. године, донета је одлука да се тадашњи ДКБ трансформише у међународну регионалну организацију, када је организација и попримила име које и данас носи, дакле у Организацију Договора о колективној безбедности. Као главни разлози за трансформацију наводе се разлози у виду потребе за већом ефективношћу сарадње између чланица у евроазијском региону, али и као потреба да се тадашњи ДКБ прилагоди промењеном стању геополитичког окружења и да, путем трансформације, буде у стању да се прилагоди динамици регионалне и међународне безбедности и супротстави новим изазовима, ризицима и претњама безбедности.

С обзиром да је члан 4. статута аналоган члану 5 НАТО пакта, у складу са којим се агресија против једне државе – члана сматра као агресија против свих чланова ОДКБ, као и члан 2. према коме „у случају угрожавања безбедности, територијалног интегритета и суверенитета једне или више држава учесница, или претњи међународном миру и безбедности, државе учеснице ће одмах активирати механизам заједничких консултација са циљем да се координирају њихове позиције и предузму мере за уклањање настале ситуације“ (Кнежевић 2017, 56), јасно је откуд се повлаче паралеле између ОДКБ с једне, и НАТО пакта са друге стране, а исто тако, узевши у контекст простор на ком делује ОДКБ и ШОС као још једну организацију која делује у том подручју, неопходно је сагледати понаособ односе које ОДКБ гаји са наведеним организацијама.

Однос ОДКБ са Републиком Србијом

Свака држава на свету мора разматрати своју безбедносну позицију у међународним односима, и последично томе, сагледавати могуће правце за унапређење исте. Као један од начина за то намеће се учешће у војним савезима како би се осигурала и побољшала сопствена безбедност, а исто тако, држава може заузети статус неутралности.

Тако, под појмом стална неутралност подразумева се концепт неутралности који је проширен током хладног рата појавом нових држава које су или прогласиле сталну неутралност, или су биле већ прихваћене као такве (Зорић,

Ранчић, Бериша, 2019, 30). Односно, неутралношћу се означава стање онога који не учествује у спору или у сукобу, а у међународним односима неутралност означава непристраност према странама које су у оружаном сукобу (Гордић, Миленковић, 2018, 151). Модалитети неутралности се разликују према начину на који је та неутралност успостављена (домаћим законодавством или путем валидних међународних уговора) и начину на који је та неутралност призната од стране других држава са тежиштем на релевантним факторима (највеће и најутицајније државе (Зорић, Ранчић, Бериша, 2019, 30).

Дана 27. 11. 2007. године установљена је војна неутралност Републике Србије. Резолуција Народне скупштине Републике Србије о заштити суверенитета, територијалног интегритета и уставног поретка Републике Србије гласи: „Због укупне улоге НАТО, од противправног бомбардовања Србије без одлуке Савета безбедности УН до Анекса 11 одбаченог Ахтисаријевог плана, у коме се одређује да је НАТО „коначан орган“ власти у „независном Косову“, Народна скупштина доноси одлуку о проглашењу војне неутралности Републике Србије у односу на постојеће војне савезе до евентуалног расписивања референдума на којем би се донела коначна одлука по том питању“ (Исто, 31).

Ипак, упркос својој војној неутралности, Србија има одређене односе са безбедносним организацијама какве су НАТО, са којом Србија има сарадњу кроз програм Партнерство за Мир, али Србија има и одређен однос са ОДКБ. У суштини, односи Србије и ОДКБ се могу посматрати кроз призму односа Србије са Русијом, као главном покретачком снагом ОДКБ. Наиме, током посете Београду 2009. године, тадашњи председник Руске Федерације Дмитри Медведев изнео је идеју о новој безбедносној архитектури Европе, према којој би Србија имала веома значајну улогу, а убрзо је и руски министар за ванредне ситуације Сергеј Шојгу истакао како ће Србија, као део Европе, бити део заједничке концепције европске безбедности. Сумирано, такав план би подразумевао четири главна дела, где први апострофира поштовање суверенитета, други истиче како ниједна држава или организација не може имати ексклузивно право на безбедносну политику, што, у теорији, доводи у питање актуелну улогу НАТО, трећи део је фокусиран на процедурална питања у вези са преговорима о решавању регионалних криза, док се четврти односи на мере усмерене против свих врста претњи безбедносног карактера, укључујући и изградњу противнуклеарног ракетног штита на простору југоисточне Европе – потенцијално Србије, као земље са којом Русија има најбоље односе на Балкану и као једину реалну опцију из угла Русије, с обзиром да су друге земље у региону чланице НАТО, а Русија на Балкану има и конкретан интерес који је у функцији употребе енергије (Ђукановић, Гајић, 2012, 60). Такав интерес је нашао позитиван одговор само у Србији што је резултирало потписивањем споразума са Русијом о оснивању хуманитарног центра за реаговање у ванредним ситуацијама у Нишу, који су 21. октобра 2009. потписали министар унутрашњих послова Ивица Дачић и министар за ванредне ситуације Русије Сергеј Шојгу.¹

Заједничка историја, култура и религија су утицали на формирање односа између Србије и Русије, што је резултовало потписивањем декларације о

¹ <https://www.danas.rs/politika/srpsko-ruski-centar-za-vanredne-situacije/> - приступ 04.02.2020. 17:50

стратешком партнерству Србије и Русије, у Сочију, 24. марта 2013. године. На то је утицало неколико разлога, пре свега политички, услед чињенице да Русија пружа подршку Србији у борби против једногласно проглашене независности Косова, затим економски, који се огледа у сарадњи кроз закључене споразуме у области трговине и енергетике и изградњу гасовода „Јужни ток“ кроз Србију, и на крају безбедности, као што је изградња српско-руског хуманитарног центра за ванредне ситуације у Нишу.² Стратешко партнерство се заснива на демократским вредностима које деле обе земље, принципима суверенитета, равноправности и територијалне целовитости држава, мирног решавања конфликта, узајамног поштовања и користи, немешања у унутрашње ствари (каква је и политика ОДКБ), и обавеза држава да не јачају сопствену безбедност на рачун других (Ковач, Поткоњак-Лукић, Димитријевић, 2014, 52). Поред тога, подразумева и економски аспект, који се огледа у споразуму о слободној трговини СР Југославије и Руске Федерације који је потписан још августа 2000. године³, по коме је око 99% производа ослобођено плаћања царине у међусобном промету, под условом да је задовољена клаузула 51% домаћег порекла производа.⁴ Стратешко партнерство подразумева и сарадњу министарстава унутрашњих послова на плану борбе против организованог криминалитета, тероризма и трговине наркотицима, као и сарадњу министарстава одбране и оружаних снага две државе, научно-техничку и индустријско-технолошку кооперацију, сарадњу у области образовања и културе, предупредивање ванредних ситуација и елиминисање њихових последица (Ковач, Поткоњак-Лукић, Димитријевић, 2014, 52).

Исте године, 13. априла 2013, делегација Србије добила је статус посматрача при Парламентарној скупштини ОДКБ, на шта је тадашњи председник Народне скупштине, Небојша Стефановић, рекао да је Србија заинтересована за рад са ОДКБ, иако жели да остане војно неутрална, међутим, да кроз сарадњу са истом, може да оствари сарадњу са остатком држава чланица ОДКБ.⁵ Парламентарна скупштина ОДКБ разматра питања која се тичу сарадње држава чланица ОДКБ на међународном плану, као и у војно-политичкој, правној и другим областима; припрема одговарајуће препреке које се подносе Савету ОДКБ, другим органима ОДКБ, као и националним парламентима. Поред тога, ПС ОДКБ усваја моделе законских аката који имају за циљ регулисање правних односа у надлежности ОДКБ, као и препоруке у циљу усклађивања законодавства држава чланица ОДКБ и њихово усклађивање са одредбама међународних споразума које су закључиле ове државе под окриљем ОДКБ и разматра друга питања од значаја за међупарламентарну сарадњу држава чланица.⁶

² https://www.ceas-serbia.org/images/2015-i-pre/Novi_vek_br_06-J.Simic.pdf - стр. 22.

³ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_potvrdjivanju_sporazuma_izmedju_savezne_vlade_savezne_republike_jugoslavije_i_vlade_ruske_federacije_o_slobodnoj_trgovini_izmedju_savezne_republike_jugoslavije_i_ruske_federacije.html – приступ 04. 02. 2020. 18:20.

⁴ https://www.ceas-serbia.org/images/2015-i-pre/Novi_vek_br_06-J.Simic.pdf - стр. 22.

⁵ <https://www.ceas-serbia.org/sr/93-preuzeto/1041-srbija-dobila-status-posmatraca-u-ps-oskb> – приступ 05.02.2020. 15:05.

⁶ <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina/sastav/delegacije/delegacije.44.900.html> –

Након успостављања стратешког партнерства, у новембру исте године потписан је и споразум о војној сарадњи, који је потврђен 2014. године.⁷ Тај споразум представља платформу за сарадњу у областима као што су школовање и усавршавање, заједничке вежбе, донација и куповина наоружања и војне опреме, док су се заједничке вежбе и набавка наоружања издвојиле као главне области сарадње. У наредним годинама спровођене су заједничке активности попут вежбе са антитерористичким сценаријем „Срем 2014“, која је, потом, прерасла у годишњу вежбу у оквиру које учествују Србија, Русија и Белорусија под називом „Словенско братство“, као и вежба у оквиру које учествују пилоти авиона и транспортних хеликоптера под називом „Братство авијатичара Русије и Србије“, популарније – БАРС, која се изводи од 2015. године (Гордић, Миленковић, 2018, 159).

Поред тога, након добијања статуса посматрача при ПС ОДКБ, број активности између Србије и ОДКБ је порастао, и то не само у војној области. Тако је, октобра 2015. године одржан тродневни семинар омладинске школе ОДКБ у Руском дому у Београду, који је, након дводневног рада у Београду, завршног, трећег дана, одржан у српско-руском хуманитарном центру у Нишу, а који је намењен младим политиколозима.⁸ Априла 2016. године се тадашњи министар одбране Зоран Ђорђевић састао са бившим генералним секретаром ОДКБ Николајем Бордјужом, а тема разговора била је учешће у мировним операцијама и борба против тероризма, као и борба против трговине дрогом.⁹ Маја 2017. године су се представници Србије, на челу са министром унутрашњих послова Небојшом Стефановић, разговарали са тадашњим генералним секретаром ОДКБ Јуријем Качатуровим и портпаролом Владимиром Зејнетдиновим о потенцијалном учешћу Србије на војним вежбама ОДКБ „Сарадња 2017“ и „Нераскидиво братство 2017“ у улози посматрача, као и у вежби за сузбијање шверца наркотика „Канал – Западно склониште“.¹⁰ Наредног месеца исте године је тадашњи министар одбране Зоран Ђорђевић боравио у Белорусији, где је присуствовао завршним активностима трилатералне вежбе „Словенско братство 2017“, обишавши припаднике Специјалне бригаде Војске Србије на поменутој вежби.¹¹ Септембра исте године је тадашњи начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић боравио у посети Русији, где је присуствовао извођењу активне фазе вежбе руске и белоруске војске „Запад 2017“, а било је говора и о унапређењу билатералне војне сарадње Србије и Русије, као и о проширењу сарадње Републике Србије са ОДКБ, пре свега у области обуке.¹² Октобра 2017. године је министар одбране Александар

приступ 05.02.2020. 15:10.

⁷ http://rtv.rs/sr_ci/politika/srbija-i-rusija-potpisale-sporazum-o-vojnoj-saradnji_437118.html –

приступ 05. 02. 2020. 15:25.

⁸ <http://www.politika.rs/sr/clanak/341499/Drustvo/Omladinska-skola-ODKB-u-Beogradu> –

приступ 05.02.2020. 15:50.

⁹ <http://www.politika.rs/sr/clanak/353875/Drustvo/Ministar-Dordevic-sa-generalnim-sekretarom-ODKB-a> – приступ 05. 02. 2020. 15:55.

¹⁰ <http://www.politika.rs/sr/clanak/381301/Hronika/Saradnja-Srbije-i-ODKB-a-na-suzbijanju-krijumcarenja-narkotika> – приступ 05. 02. 2020. 16:00.

¹¹ <http://www.politika.rs/sr/clanak/382887/Drustvo/Dordevic-Srbija-ce-ucestvovati-u-aktivnostima-ODKB> – приступ 05. 02. 2020. 16:05.

¹² <http://www.politika.rs/sr/clanak/389073/Svet/General-Dikovic-na-vezbi-Zapad-2017> –

Вулин отворио, у Дому Гарде у Топчидеру, Омладински форум ОДКБ, одржан од 18. до 21. октобра, на коме су учествовали научни радници и експерти, амбасадори, студенти и кадети из Руске Федерације, Белорусије, Јерменије, Киргизије, Казахстана и Таџикистана, а форум се реализовао кроз низ научно-образовних, културно-уметничких и спортско-рекреативних активности.¹³ 2018. године је планирано учешће на командно-штабној вежби „Садејство 2018“ и тактичкој вежби „Нераскидиво братство 2018“ у Русији, док је на вежби „Кобалт“ у Казахстану предвиђено учешће српског извиђачког одељења (Гордић, Миленковић, 2018, 160). Априла 2019. је министар одбране Александар Вулин присуствовао осмој Московској безбедносној конференцији, на којој је потврђено да ће Војска Србије учествовати на вежбама „Садејство“ и „Нераскидиво братство“ исте године, као и да је Србија расположена за продубљивање сарадње са ОДКБ.¹⁴ Септембра 2019. године су, у Бишкеку, у оквиру Међународне омладинске школе ОДКБ, на ком су разрађене теме попут јачања мира, међународне безбедности и одбране независности и територијалног интегритета, пре свега политичким средствима, учествовали и студенти из Србије.¹⁵

Међутим, упркос појачаном обиму активности са ОДКБ, намера безбедносног придруживања неком војном блоку је бесмислена, како ОДКБ-у, тако и НАТО алијанси. Придруживање НАТО не би се могла бранити ниједним од стандардних аргумената приликом уласка једне земље у војни савез – како дефанзивним аргуменом (у виду реаговања на претњу која долази од неког спољног актера), тако ни офанзивним, како би се остварио одређени интерес, било да је то освајање територије, проширивање утицаја на међународној сцени и сл. – јер је у оба случаја НАТО некомпетентан у односу на Србију, по више тачака, које се изводе из односа НАТО и Србије. Исто тако, придруживање ОДКБ-у, не би се могло рационализовати употребом истих аргумената, а не треба сметнути с ума војну неутралност Републике Србије (Трапара, 2014, 341). Уколико би се, пак, Србија одлучила за добијање пуноправног чланства у ОДКБ, као прва предност би се свакако могла навести могућност за приступачнијем финансијском набављању војне опреме, јер је опрема коју Војска Србије користи већински совјетског порекла, као и ремонт постојеће опреме. Стицањем пуноправног чланства би се процеси смањивања бројног стања војске зауставили, јер би пуноправно чланство изискивало учешће у заједничким снагама ОДКБ. Следећа предност била би политичко-дипломатског карактера, у виду подршке Републици Србији у очувању територијалног интегритета и борби против проглашења независности тзв. Републике Косова. Наредна предност би свакако била додатно унапређење српско-руског хуманитарног центра у Нишу, у виду проширивања капацитета, а свакако да би стицање пуноправног чланства значило и приступ великом тржишту путем Евроазијске економ-

приступ 05. 02. 2020. 16:10.

¹³ <http://www.politika.rs/sr/clanak/391026/Drustvo/Vulin-otvorio-Omladinski-forum-ODKB-a> –

приступ 05. 02. 2020. 16:15.

¹⁴ <http://www.politika.rs/sr/clanak/428356/Srbija-za-produblivanje-saradnje-sa-ODKB-om> –

приступ 05. 02. 2020. 16:25.

¹⁵ <http://www.politika.rs/sr/clanak/437714/Drustvo/Mladi-iz-Srbije-na-skupu-ODKB-a-u-Kirgiziji> –

приступ 05. 02. 2020. 16:30.

ске уније (Зорић, Ранчић, Бериша, 2019, 37). Наиме, српски производи немају у већој мери приступ врло захтевном тржишту ЕУ, која је наметнула врло строге услове, али би на тржиште ЕЕУ Србија могла да настави да извози, али и да повећа извоз производа попут воћа и поврћа, обојених метала, разних готових производа, електричних машина, апарата и уређаја, као и медицинских и фармацеутских производа (Ковач, Поткоњак-Лукић, Димитријевић, 2014, 54). Као недостаци које би потенцијални процес прикључења донео са собом се наводи чињеница да је Србија окружена НАТО чланицама тако да би улазак у неки други војно-политички савез створио додатне тензије у региону (Ђукановић, Гајић, 2012, 63), као и да не постоје копнене везе са државама чланицама ОДКБ, односно да је једина веза путем Дунава и Црног Мора, а како су Румунија и Бугарска чланице НАТО, коришћење њихове територије и ваздушног простора били би забрањени за ОДКБ, чиме би се довело у питање војно снабдевање Србије. Поред тога, услед учешћа Србије у НАТО програму Партнерство за Мир и под његовим утицајем, дошло је до реорганизације Војске Србије по питању устројства јединица и саме организације система командовања, те би, услед стицања пуноправног чланства у ОДКБ, то захтевало додатну реорганизацију што би изискивало дужи период усаглашавања законске регулативе и процедура рада у Војсци Србије (Зорић, Ранчић, Бериша, 2019, 38). Као додатни разлози наводе се још и чињеница да улазак у НАТО не представља услов за приступање ЕУ, док је улазак у други савез препрека евроинтеграцијама, а поред тога још и недовољна артикулисаност Русије према ширењу ОДКБ ван постсовјетског простора (Ђукановић, Гајић, 2012, 63). На ову тему говорио је и потпредседник Одбора за спољну политику Горњег дома руске скупштине Владимир Џабаров, рекавши како не верује да ће Србија постати део ОДКБ, услед чињенице да је Србија опредељена као војно неутрална, док је Пјотр Искендеров, истраживач Института за словенске студије Руске академије наука изнео став да би се то могло десити уколико НАТО појача притисак, те како би тек тада „истинске антизападне снаге могле да предузму позиције у Београду и онда би земља могла да се заиста окрене ОДКБ-у и другим организацијама у постсовјетском простору“.¹⁶ Исто тако, често противречни односи Русије и НАТО и потенцијално учлањење Србије у један од два савеза би могло да стави Србију у незгодну позицију, јер би учлањењем у НАТО, индиректно, дало легитимитет нелегитимном бомбардовању 1999. године, а с друге стране, уколико би се односи између Русије и САД заоштрили, ангажовањем члана 5. НАТО би се Србија нашла у ратном стању с Русијом, односно, уколико би се пуноправно учланила у ОДКБ, у истом сценарију би се нашла у ратном стању са свим земљама у окружењу.

Позиционирање државе и народа може донети бенефите, посебно у условима транзиције система глобалне безбедности и јачања актера попут ОДКБ и ШОС, међутим, апсолутно сврставање на било коју страну малим државама доноси углавном последице (Ковач, Поткоњак-Лукић, Димитријевић, 2014, 57), а узимајући у обзир проглашену војну неутралност Републике Србије,

¹⁶ <https://rs.sputniknews.com/rusija/201804031115134822-odkb-srbija-nato/> - приступ 05.02.2020. 17:05.

њено приближавање једном војном савезу и учешће у својству посматрача у другом свакако је недоследно (Зорић, Ранчић, Бериша, 2019, 39), и самим тим, очување војне неутралности представља круцијалан стратегијски значај за Републику Србију и њено позиционирање у блиској будућности, стога би то стање требало одржати такво какво јесте.

Перспектива ОДКБ

Након сагледавања стања и динамике односа између ОДКБ и Републике Србије, неопходно је понешто рећи и о перспективи коју ОДКБ има, односно даљим плановима развоја саме организације.

Један сценарио који би могао да се обистини јесте проширивање ОДКБ, прикључивањем нових држава чланица, а докази за такву намеру се могу наћи и у изјавама високих званичника саме организације. Примера ради, маја 2007. године је тадашњи генерални секретар ОДКБ Николај Бордјужа отворено позвао Иран да се придружи организацији, наводећи како је „ОДКБ отворена организација“ и да ће ОДКБ „размотрити апликацију, уколико Иран исту поднесе у сагласности са повељом организације“, као и да би организација размотрила и могућност прикључивања Сирије, након коначног слома исламиста¹⁷, а према одређеним наводима су се до 2012. године водили преговори са Египтом о могућем прикључењу дотичне државе ОДКБ-у.¹⁸ Иако се приступ Ирана и даље није догодио, такав акт би сигурно одговарао обема страна, јер би ОДКБ у своје редове уврстио још једну регионалну силу, док би, с друге стране, прикључењем у ОДКБ Иран ојачао своју позицију како у Централној Азији, путем блиских односа са Таџикистаном, традиционално описаних као „једна душа у два тела“¹⁹, с којим дели језик, тако и на Кавказу, путем билатералних односа са Јерменијом.²⁰ Исто тако, изостанак Узбекистана, који је два пута био члан ОДКБ, али је оба пута иступио из организације, као и Туркменистана, представља негативну појаву за безбедносну архитектуру самог региона. Мањак амбиција те две државе да продубе безбедносну сарадњу са Русијом представља својеврсну симболику различитости интереса који владају у региону и дубоког неповерења између држава чланица, док Москва, свакако, покушава да убеди званичнике околних држава да Русија, заправо, представља гаранта безбедности и стабилности путем одржавања заједничких вежби и војне помоћи.²¹ Услед тензија с Узбекистаном, као и чињенице да је Туркменистан, формално, неут-

¹⁷ <https://www.globalresearch.ca/iran-invited-to-join-central-security-treaty-organization/5696> - приступ 11.02.2020. 21:00.

¹⁸ <https://www.standard.rs/2020/02/06/zasto-odkb-i-nato-nisu-za-poredjenje/> - приступ 11. 02. 2020. 21:05.

¹⁹ <https://eurasianet.org/tajikistan-and-iran-is-dushanbe-distancing-itself-from-cultural-cousin> - приступ 11.02.2020. 21:10.

²⁰ <https://www.eurasiareview.com/14122012-syria-iran-and-the-future-of-the-csto-analysis/> - приступ 11.02.2020. 21:15.

²¹ <http://www.ponarseurasia.org/memo/eurasia-csto-and-sco-failure-address-trafficking-terrorism-nexus> - приступ 11. 02. 2020. 21:45.

рална држава још од 12. децембра 1995. године²², експанзија према југу, ка Ирану, кроз потенцијално прикључење, делује као добра идеја за спречавање могућег ширења исламског тероризма у централноазијском региону, док би то истовремено помогло сузбијању ширења НАТО утицаја у истом региону.²³ Прелазак света из стања униполарности у мултиполарно стање представља незаустављив процес, без обзира на амбиције појединих држава да исти зауставе, и већина држава – посебно оних у централноазијском региону – не жели да буде оруже којим ће се неко служити зарад остваривања сопствених геополитичких интереса²⁴, те би оснаживање ОДКБ новим државама чланицама, као што је већ објашњено на примеру потенцијалног прикључивања Ирана, стајало као снажан противтег таквим интересима који, углавном, долазе са запада.

Намере око проширивања организације поткрепљују и спекулације око могућег придруживања Азербејдана. Након Каспијског самита 2018. године, медијски портал Naqiz.az изнео је тврдњу како је Русија понудила место Азербејдану у ОДКБ, а треба напоменути да је Азербејдан био један од потписника оригиналног споразума из 1992 године.²⁵ Прича о могућем прикључењу Азербејдана је потекла услед незадовољства поступцима Јерменије, која је, с намером или без ње, потресла организацију ухапсивши генералног секретара ОДКБ Јурија Качатурова у склопу борбе против корупције коју спроводи влада у тој држави, иако су истакли како је то унутрашња ствар и да је Јерменија лојална ОДКБ-у и да је спремна да ради како би оснажила организацију.²⁶ Било како било, односи Русије и Азербејдана су се значајно побољшали током претходних година, највише захваљујући интензивном политичком дијалогу и порасту билатералне трговине. Поред тога, порасла је и војна сарадња између Москве и Бакуа не само у погледу набавке оружја, већ и у спровођењу заједничких војних вежби и сарадње између органа унутрашњих послова. Свакако да геостратешка позиција Азербејдана и богатство земља угљоводоником представља главни подстицај Москве да Азербејдан приближи ОДКБ-у и ЕЕУ.²⁷ Потенцијалним прикључењем, скоро 70% Јужног Кавказа би било у домету ОДКБ. Исто тако, прикључењем би ОДКБ добио заједничку границу с већ поменутим Ираном и сигуран излаз на Индијски океан. С друге стране, Азербејдан би добио прилику за приступачнију набавку оружја од Русије и Белорусије, а несумњиво би се поспешила и сарадња у области Каспијског језера.²⁸ Ипак, потенцијално чланство у ОДКБ би урушило односе Азербејдана

²² <https://www.tm.undp.org/content/turkmenistan/en/home/countryinfo.html> - приступ 11. 02. 2020. 22:00.

²³ <https://www.eurasiareview.com/14122012-syria-iran-and-the-future-of-the-csto-analysis/> - приступ 11. 02. 2020. 22:05.

²⁴ <https://eng.globalaffairs.ru/number/The-World-at-a-Crossroads-and-a-System-of-International-Relations-for-the-Future-20306> - приступ 12. 02. 2020. 11:40.

²⁵ <https://carnegie.ru/commentary/77116> - приступ 13. 02. 2020. 09:50.

²⁶ <https://jamestown.org/program/azerbaijan-in-the-csto-an-unlikely-prospect/> - приступ 13. 02. 2020. 10:00.

²⁷ <https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13602-azerbaijan-russia-relations-warm-up.html> - приступ 13. 02. 2020. 10:05.

²⁸ <https://jamestown.org/program/azerbaijan-in-the-csto-an-unlikely-prospect/> - приступ 13. 02. 2020. 10:15.

са западом и угрозило велике уговоре и инвестиције, а када се у једначину убади и варијабла да Азербејџан потенцира неутралну и избалансирану спољну политику, мало је вероватно да би држава заиста затражила чланство у ОДКБ.²⁹ Осим тога, Јерменија би сигурно уложила право вета на такву одлуку, односно апликацију Азербејџана за чланство у ОДКБ и ЕЕУ.³⁰

Да постоје аспирације за оснаживањем ОДКБ говори и чињеница да је о томе расправљано на самиту ОДКБ одржаном у Бишкеку 28. новембра 2019. године, када је председник Руске Федерације Владимир Путин рекао како ће Русија промовисати сарадњу са ОДКБ с циљем стицања нових пријатеља, како у држава држава, тако и међународних организација, те како су органи ОДКБ усвојили низ докумената путем којих ће бити могуће доделити другим државама статус посматрача или партнера.³¹

Наредна ставка која би оснажила ОДКБ била би усклађивање приоритета самих држава чланица. За Тацикистан највећи изазов представља енергетска зависност од Узбекистана, са којим нема најбоље односе, а са Киргистаном нема регулисано питање границе. Кључно питање је хидроелектрана Рогун Дам, која представља највећи изазови за Узбекистан, због потенцијалног ефекта по производњу памука. Јерменија није подржана од стране осталих држава чланица по питању конфликта са Азербејџаном у вези Нагорно-Карабах регије. Даље на ту тему, Русија, као главна покретачка снага ОДКБ и као стратешки партнер Јерменији - барем на папиру - продаје значајну количине оружја Азербејџану, који није члан ОДКБ.³² Белорусија нема проблема који су територијалне природе, а у својој новој војној доктрини истиче како њена војска никада, ни под којим условима, неће учествовати у прекограничном рату, осим у случају спољне агресије према Русији, у складу са узајамним облигацијама, што говори о мању воље за учешћем у активностима ОДКБ, уколико и када се укаже потреба за тим.³³

Нека од важних питања којим се ОДКБ мора позабавити јесу питања тероризма, наркотика и конкретније Авганистана. Николај Бордјужа је 2015. године изнео статистичке податке како су 382 грађана Киргистана и око 2000 особа из Русије приступиле редовима ИСИС-а.³⁴ Маја 2016. године су се званичници ОДКБ окупили у Јеревану како би дискутовали проблеме везане за регионалну сарадњу, у оквиру кога су навели проблеме организованог криминалитета, трговине наркотицима и тероризма. Месец дана унапред, Јереван је такође био домаћин, али овог пута званичника ШОС-а, који су разговарали о борби против тероризма, где су чак цитирали бригу званичника ОДКБ о расту талибанског утицаја и утицаја ИСИС-а у Авганистану. Међутим, није размат-

²⁹ <https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13541-what-would-membership-in-the-csto-mean-for-azerbaijan-and-the-south-caucasus?.html> – приступ 13. 02. 2020. 10:20.

³⁰ <http://asbarez.com/174595/yerevan-will-veto-bakus-membership-in-csto-eeu/> - приступ 13. 02. 2020. 10:25.

³¹ <https://www.chinadaily.com.cn/a/201911/29/WS5de08414a310cf3e3557ae08.html> - приступ 12. 02. 2020. 11:55.

³² <https://russia-direct.org/opinion/why-collective-security-treaty-organization-just-pale-replica-nato> - приступ 13. 02. 2020. 11:15.

³³ <https://www.rt.com/news/338394-belarus-never-war-outside/> - приступ 13. 02. 2020. 11:20

³⁴ https://valdaiclub.com/a/highlights/csto_looks_to_the_future/ - приступ 13. 02. 2020. 11:25.

ран начин како би две организације могле да укрсте своје ресурсе и организују борбу против тих проблема, без обзира што ШОС у свом саставу има РАТС, а ОДКБ КСБР.³⁵ Можда би заједничко деловање РАТС–КСБР могло да донесе боље резултате него индивидуално, као и потенцијална коалиција ОДКБ–ШОС? На поменутом самиту ОДКБ одржаном 28. новембра 2019. године је поново апострофирана забринутост око стања на граници Авганистана и Таџикистана, када је вршилац дужности генералног секретара ОДКБ Валериј Семеригов изнео тврдњу како се у пограничној области налази „неколико десетина хиљада“ милитантних лица, укључујући припаднике Исламске државе.³⁶ Спровођење и учешће у заједничким вежбама које ОДКБ спроводи свакако поспешује интероперабилност чланица учесница, али се, као замерка, ОДКБ-у приписује чињеница да Колективне снаге за брзо реаговање (КСБР) још увек нису биле употребљене, иако је било могућности за то.³⁷ Без обзира на то, Јерменија и Таџикистан се сматрају као најреалније регије одакле би КСБР могле бити употребљене. Таџикистан је постао безбедносно угрожен услед терористичких претњи које потичу из Авганистана, док Јерменија има својих проблема са Азербејџаном – примарно Нагорно-Карабах регија – а ОДКБ има 102. и 201. базу у те две државе.³⁸ Поред Таџикистана, Киргистан представља још једну државу чланицу угрожену од Авганистана. Наиме, обе државе су потенцијалне руте за кријумчарење наркотика из Авганистана, а досад нису биле способне да се ефективно супротставе тој појави³⁹, те не би било нереално очекивати сарадњу РАТС–КСБР на том пољу, посебно када се узме у обзир чињеница да су онедавно Индија и Пакистан чланице ШОС-а, и да би знатно могле да допринесу решавању проблема какав је Авганистан.⁴⁰ Притом, не треба сметнути с ума позиве ОДКБ Ирану и Азербејџану, који се за, за сада, нису материјализовали, али не значи да неће у будућности, поготово након делимичног повлачења САД из Авганистана, као ни потенцијално поновно прикључење Узбекистана, или пак прикључење Туркменистана, уколико се таква потреба интензивира, јер су и то државе које су константно под претњом од терористичких напада који потичу из Авганистана.⁴¹ У том случају, Авганистан би био потпуно окружен државама чланицама ОДКБ и ШОС-а.

Питање по ком ће ОДКБ сигурно деловати јесте и питање смањења нуклеарног наоружања, односно питање обезбеђивања новог СТАРТ уговора. На

³⁵ <http://www.ponarseurasia.org/memo/eurasia-csto-and-sco-failure-address-trafficking-terrorism-nexus> – приступ 13. 02. 2020. 11:35.

³⁶ <https://thediplomat.com/2019/11/a-brief-flurry-of-summitry-in-central-asia/> - приступ 13. 02. 2020. 18:00.

³⁷ <https://www.americansecurityproject.org/csto-a-military-pact-to-defend-russian-influence/> - приступ 13. 02. 2020. 11:38.

³⁸ <https://www.fpri.org/article/2017/12/russia-mulls-new-role-post-soviet-military-bloc/> - приступ 13. 02. 2020. 11:40.

³⁹ <https://www.americansecurityproject.org/csto-a-military-pact-to-defend-russian-influence/> - приступ 13. 02. 2020. 11:42.

⁴⁰ <http://www.ponarseurasia.org/memo/eurasia-csto-and-sco-failure-address-trafficking-terrorism-nexus> – приступ 13. 02. 2020. 11:45.

⁴¹ <https://journal-neo.org/2019/12/10/the-collective-security-treaty-organization-csto-plans-for-2020/> - приступ 13. 02. 2020. 12:40.

поменутом самиту из новембра 2019. године су представници држава чланица истакли забринутост око погоршавања међународне безбедносне ситуације и слабљења механизма који одржавају стабилност, и позвали су САД да обнове СТАРТ уговор с Русијом.⁴² На истом самиту је изнето како је Москва скројила петогодишњи план за сарадњу са ОДКБ и истакнуто је како Путин верује да би државе чланице ОДКБ требало да учествују у мировним мисијама УН. Поред тога, Путин је истакао како је један од главних приоритета ОДКБ борба против међународног тероризма на територијама својих држава чланица, те би, с тим циљем, државе чланице ОДКБ морале да спроводе заједничке операције како би идентификовале и елиминисале терористичке елементе, као и изворе њиховог финансирања. Путин је додао како постоји ризик за нова жаришта дуж граница држава чланица ОДКБ и како постоји потреба за побољшањем ефикасности у анализирању и предвиђању војно-политичке ситуације унутар зоне одговорности ОДКБ.⁴³

Свакако да ГУАМ и државе које су у њој (Азербејџан – о ком је већ писано, Грузија, Украјина и Молдавија)⁴⁴ представљају занимљиво питање и могући правац деловања ОДКБ у будућности, јер се налазе између две коалиције, односно НАТО и ЕУ са једне стране и ОДКБ и ЕЕУ са друге. Занимљива ствар у вези тога јесте чињеница да саме државе чланице ГУАМ немају потпуну контролу над својим територијама, и да је, упркос добијању подршке од УН, ОЕБС-а и Савета Европе⁴⁵, тај регион и даље нестабилан, те би се можда ОДКБ могао наметнути као солуција у виду регулисања безбедности у том региону, где би ОДКБ, заузврат, добио четири нове чланице. Међутим, треба имати на уму конфликт Русије и Украјине који представља озбиљну перипетију у могућој сарадњи ОДКБ и ГУАМ. Супротно томе, ОДКБ би могао да се одлучи за позивање Абхазије и Јужне Осетије у своје чланство, које, иако нису потпуно признате на међународној сцени, јесу признате и подржане од стране Русије, али тиме би свака сарадња са ГУАМ постала немогућа (додуше, шанса за сарадњу у овом тренутку је свакако минимална). Њихово прикључење би неспорно ишло у корист ОДКБ, јер Русија на територији Јужне Осетије има 4. војну базу, док на територији Абхазије има 7. војну базу, које заједно имају око 8000 припадника руског војног особља. Њиховим прикључењем ОДКБ би те војне базе де факто биле интегрисане у систем ОДКБ, а није неосновано очекивати ни креирање заједничког ваздушног одбрамбеног система ОДКБ у будућности⁴⁶, као и покушај отварања војне базе у Белорусији, иако је, са стране Белорусије, више пута истакнуто како то неће бити учињено.⁴⁷

⁴² <https://www.aa.com.tr/en/world/csto-asks-us-to-renew-arms-reduction-treaty-with-russia/1658670> – приступ 13. 02. 2020. 18:08.

⁴³ <https://journal-neo.org/2019/12/10/the-collective-security-treaty-organization-csto-plans-for-2020/> - приступ 13. 02. 2020. 18:17.

⁴⁴ <https://guam-organization.org/en/guam-member-states/> - приступ 13. 02. 2020. 18:22.

⁴⁵ <https://neweasterneurope.eu/2019/03/06/how-to-make-eastern-europes-gray-zone-less-gray/> - приступ 13. 02. 2020. 18:27.

⁴⁶ <https://journal-neo.org/2019/12/10/the-collective-security-treaty-organization-csto-plans-for-2020/> - приступ 13. 02. 2020. 18:34.

⁴⁷ <https://www.rferl.org/a/lukashenka-says-no-need-for-russian-military-base-in-belarus-praises-u-s>

На крају, треба истаћи да Москва и даље жели признање ОДКБ од стране НАТО. Немали број пута су руски званичници истицали како су границе Кавказа и Централне Азије исто тако границе Руске Федерације, имплицирајући да одбрана Русије и њених граница почиње на границама ОДКБ у Кавказу и Централној Азији. Самим тим, Москва тежи томе да ОДКБ добије легитимитет и да се посматра као валидна алтернатива НАТО алијанси, чиме би се потврдио руски монопол у погледу очувања мира у региону.⁴⁸ Услед чињенице да председавање ОДКБ прелази у руке Русије у 2020. години уз поменути петогодишњи план Москве за појачан обим војне сарадње са ОДКБ, не би било неосновано очекивати велике потезе ОДКБ у циљу оснаживања организације и њеног утицаја у региону и свету.

Закључна разматрања

ОДКБ је настао у незгодним условима, по распаду Совјетског савеза и по распаду Варшавског пакта, с циљем обезбеђивања региона који је одједном постао отворен за претње по распаду поменутих ентитета. Кроз своју историју прошао је трновит пут и развој, али је успео да се издигне до статуса легитимног безбедносног актера у региону у ком делује. За време свог развоја ОДКБ је тежио да разбија односе са другим важним регионалним безбедносним актерима, као што су НАТО, с којим није нашао заједнички језик, и ШОС, с којим има изванредан степен сарадње.

Поред тих актера, у легислативи саме организације донета је могућност да ОДКБ другим актерима додели статус посматрача, па је такав статус додељен Републици Србији, с којом ОДКБ остварује изванредан однос. У склопу заједничке сарадње спровођене су војне вежбе у којима је Република Србија учествовала са својим снагама, а поред тога, спроводе се и бројне активности под покровитељством ОДКБ, у виду разних омладинских форума и међународних форума ОДКБ и сличних активности, од којих су неки организовани у нашој земљи, док су у оним који нису организовани у нашој земљи, већ у зони у којој ОДКБ фактички и делује, присуствовали наши званичници, али и млади студенти. Поред тога, од добијања статуса посматрача су одржавани редовни контакти званичника Републике Србије са представницима ОДКБ. Једно од важних питања је и потенцијално чланство Републике Србије у ОДКБ, као и разматрање бенефита (и могућих последица) које би такав потез изазвао, где, за сад, делује како такав потез неће бити начињен, јер би у том случају Република Србија била у потпуности окружена државама чланицама НАТО и тиме би, последично, изгубила свој статус војне неутралности. Наравно, потенцијално чланство значило би приступачнију набавку војне опреме, али и политичку подршку у борби против нелегално проглашене тзв. Републике Косово. С друге стране, поставља се питање колико би делотворна подршка била у случају избијања конфликта и потраживања помоћи од ОДКБ, јер је једина

role-in-europe/29585291.html – приступ 13. 02. 2020. 18:37.

⁴⁸ <https://www.fpri.org/article/2017/12/russia-mulls-new-role-post-soviet-military-bloc/> - приступ 13. 02. 2020. 18:43.

веза са ОДКБ могуће остварљива ваздушним путем, а мало је вероватно очекивати да би државе чланице НАТО допустиле прелет преко своје територије снагама ОДКБ. Самим тим, велике су шансе да ће Република Србија задржати свој статус војне неутралности до даљњег, али ће, упркос томе, сигурно наставити даљу сарадњу са ОДКБ.

У другом поглављу се разматра и тематика даље перспективе организације, па је тако важно питање могуће даље оснаживање и проширивање ОДКБ. Наиме, бивши генерални секретар Николај Бордјужа је још 2007. године позвао Иран да се придружи ОДКБ-у, из чега се може извести закључак да званичници ОДКБ теже проширивању и тиме оснаживању организације. Поред тога, постоје извесни извештаји како је ОДКБ водио преговоре са Египтом о придруживању, као и да су званичници заинтересовани за прикључење Сирије, по коначном слому исламиста у тој држави. Новији извештаји наговештавају и могуће придружење Азербејџана, мада је то, за сад, нереално очекивати, узевши у обзир да Јерменија нема добре односе са том државом и да су њени званичници изјавили како би уложили вето на апликацију Азербејџана за чланство у ДКБ. Свакако да је аспирација за прикључењем Азербејџана мотивисана оснаживањем како ОДКБ, тако и ЕЕУ коју је основала Русија, где би, прикључењем Азербејџана, готово 70% региона потпадало у зону деловања ОДКБ, а узевши у обзир економску моћ Азербејџана, оснажила би се и ЕЕУ. Наредни корак ОДКБ био би усаглашавање политика својих држава чланица у складу са самом организацијом, што би сигурно довело до тешње сарадње и бољег односа између чланица у организацији. Разматрано је и питање проблема држава чланица ГУАМ организације и како би ОДКБ могао да игра улогу у томе. Наредна ставка којом се ОДКБ има позабавити јесте даље обезбеђивање безбедности у региону, како обнављањем СТАРТ споразума са САД, кроз Русију као покретачку силу, тако и сарадњу са државама чланицама, са једне стране, и ШОС-ом и њеним новим државама чланицама – Индијом и Пакистаном – са друге стране, а потенцијално и НАТО алијансом на коначном решавању питања и проблема Авганистана, чиме би се драстично побољшала безбедност у региону.

На крају, треба закључити како је ОДКБ достигао немалу количину утицаја у региону и како ће, несумњиво, остати ту где јесте, са тенденцијама даљег оснаживања и учвршћивања као гаранта и провајдера безбедности у региону. Утицај организација не сме се потценити, и он не сме бити умањиван кроз чињеницу да организација, за сада, није имала прилику (или, пак, није искористила исту) да до сада интервенише и да се активира, чиме би показала своју снагу на делу. Уместо тога, организација је одлучила да поштује принципе на којима је утемељена, а то је питање поштовања суверенитета држава чланица и принцип немешања у унутрашње ствари. Било како било, ОДКБ ће сигурно остати релевантан и кључан стожер на безбедносној сцени евроазијског региона, са даљим тенденцијама раста угледа и престижа у међународним оквирима и развијања сарадње са новим државама чланицама, као и другим међународним организацијама.

Литература:

Писани извори:

1. Malešević, T. N. (2017). Raspad Istočnog bloka, Varšavkog pakta i SSSR-a i posthladnoratovski vojni i politički integrativni procesi na prostoru bivšeg SSSR-a i u Aziji. *Vojno delo*, 69. DOI: 10.5937/vojdela1702400T
2. Knežević, B. (2017). Odnos ODKB i NATO. *Međunarodna politika*, br. 1165, januar-mart 2017. godine.
3. Zorić, O., Rančić, I., & Beriša, H. (2019). Srbija između NATO i ODKB. *Vojno delo*, 71(1).
4. Gordić, M. L. & Milenković, D. Ž. (2018). Vojna neutralnost Srbije i saradnja sa Ruskom Federacijom. *Baština*, (45).
5. Đukanović, D. & Gajić, D. (2012). Evroazijske bezbednosne integracije i bezbednost Balkana i Srbije. *Međunarodni problemi*, vol. 64, br. 1.
6. Kovač, M., Potkonjak-Lukić, V., & Dimitrijević, N. (2014). Evroazijske integracije i njihove refleksije na Republiku Srbiju. *Vojno delo*, 66(3).
7. Trapara, V. (2014). Istok ili zapad?: lažna dilema Srbije. U: *Strateški pravci razvoja i utvrđivanja položaja Srbije u savremenim međunarodnim odnosima*. Institut za međunarodnu politiku i privredu: Beograd.

Електронски извори:

1. <https://www.danas.rs/politika/srpsko-ruski-centar-za-vanredne-situacije/>
2. https://www.ceas-serbia.org/images/2015-i-pre/Novi_vek_br_06-J.Simic.pdf
3. https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_potvrđivanju_sporazuma_izmedju_savezne_vlade_savezne_republike_jugoslavije_i_vlade_ruske_federacije_o_slobodnoj_trgovini_iz_medju_savezne_republike_jugoslavije_i_ruske_federacije.html
4. <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/sastav/delegacije/delegacije.44.900.html>
5. http://rtv.rs/sr_ci/politika/srbija-i-rusija-potpisale-sporazum-o-vojnoj-saradnji_437118.html
6. <http://www.politika.rs/sr/clanak/341499/Drustvo/Omladinska-skola-ODKB-u-Beogradu>
7. <http://www.politika.rs/sr/clanak/353875/Drustvo/Ministar-Dordevic-sa-generalnim-sekretarom-ODKB-a>
8. <http://www.politika.rs/sr/clanak/381301/Hronika/Saradnja-Srbije-i-ODKB-a-na-suzbijanju-krijumcarenja-narkotika>
9. <http://www.politika.rs/sr/clanak/382887/Drustvo/Dordevic-Srbija-ce-ucestvovati-u-aktivnostima-ODKB>
10. <http://www.politika.rs/sr/clanak/389073/Svet/General-Dikovic-na-vezbi-Zapad-2017>
11. <http://www.politika.rs/sr/clanak/391026/Drustvo/Vulin-otvorio-Omladinski-forum-ODKB-a> <http://www.politika.rs/sr/clanak/428356/Srbija-za-produblјivanje-saradnje-sa-ODKB-om> <http://www.politika.rs/sr/clanak/437714/Drustvo/Mladi-iz-Srbije-na-skupu-ODKB-a-u-Kirgiziji>
12. <https://rs.sputniknews.com/rusija/201804031115134822-odkb-srbija-nato/>
13. <https://www.globalresearch.ca/iran-invited-to-join-central-security-treaty-organization/5696>
14. <https://www.standard.rs/2020/02/06/zasto-odkb-i-nato-nisu-za-poredjenje/>
15. <https://eurasianet.org/tajikistan-and-iran-is-dushanbe-distancing-itself-from-cultural-cousin>

16. <https://www.eurasiareview.com/14122012-syria-iran-and-the-future-of-the-csto-analysis/>
17. <http://www.ponarseurasia.org/memo/eurasia-csto-and-sco-failure-address-trafficking-terrorism-nexus>
18. <https://www.tm.undp.org/content/turkmenistan/en/home/countryinfo.html>
19. <https://eng.globalaffairs.ru/number/The-World-at-a-Crossroads-and-a-System-of-International-Relations-for-the-Future-20306>
20. <https://carnegie.ru/commentary/77116>
21. <https://jamestown.org/program/azerbaijan-in-the-csto-an-unlikely-prospect/>
22. <https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13602-azerbaijan-russia-relations-warm-up.html>
23. <https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13541-what-would-membership-in-the-csto-mean-for-azerbaijan-and-the-south-caucasus?.html>
24. <http://asbarez.com/174595/yerevan-will-veto-bakus-membership-in-csto-eeu/>
25. <https://www.chinadaily.com.cn/a/201911/29/WS5de08414a310cf3e3557ae08.html>
26. <https://russia-direct.org/opinion/why-collective-security-treaty-organization-just-pale-replica-nato>
27. <https://www.rt.com/news/338394-belarus-never-war-outside/>
28. https://valdaiclub.com/a/highlights/csto_looks_to_the_future/
29. <https://thediplomat.com/2019/11/a-brief-flurry-of-summitry-in-central-asia/>
30. <https://www.americansecurityproject.org/csto-a-military-pact-to-defend-russian-influence/>
31. <https://www.fpri.org/article/2017/12/russia-mulls-new-role-post-soviet-military-bloc/>
32. <https://journal-neo.org/2019/12/10/the-collective-security-treaty-organization-csto-plans-for-2020/>
33. <https://www.aa.com.tr/en/world/csto-asks-us-to-renew-arms-reduction-treaty-with-russia/1658670>
34. <https://journal-neo.org/2019/12/10/the-collective-security-treaty-organization-csto-plans-for-2020/>
35. <https://guam-organization.org/en/guam-member-states/>
36. <https://neweasterneurope.eu/2019/03/06/how-to-make-eastern-europes-gray-zone-less-gray/>
37. <https://www.rferl.org/a/lukashenka-says-no-need-for-russian-military-base-in-belarus-praises-u-s-role-in-europe/29585291.html>

RELATIONS BETWEEN CSTO AND REPUBLIC OF SERBIA AND THE PERSPECTIVE OF THE ORGANISATION ITSELF

Summary: The Collective Security Treaty Organization (CSTO) is an important regional security organization of military-political character whose activities extend to the post-Soviet space. As such, the organization seeks to cooperate with other actors, who may be other regional security organizations, such as the SCO and NATO, and with state actors, who may or may not be members of the organization itself (through observer status). The paper looks at the relationship that the CSTO has with the Republic of Serbia, that is, the cooperation between the organization and our state, discusses the potential advantages and disadvantages of full membership, and looks at the further perspective of the organization itself.

Key words: CSTO, regional security, Republic of Serbia, Eurasia, NATO, SCO